

De Dender

Het rivierbekken van de Dender maakt deel uit van het Schelde-stroomgebied. De Dender ontstaat bij Ath door de samenvloeiing van de Oostelijke en Westelijke Dender en het Kanaal Blaton-Ath. De Oostelijke Dender ontspringt in een heuvelrug van Erbaut, deelgemeente van Jurbise, op een hoogte van 100 m. De Westelijke Dender ontspringt in de streek van Barry, deelgemeente van Doornik, op een hoogte van 60 à 70 m. Bij de samenvloeiing in Ath ligt de Dender nog ongeveer 40 m boven de zeespiegel. De Dender is 65 km lang. De totale oppervlakte van het Denderbekken is ongeveer 1384 km², waarvan 709 km² in Vlaanderen (ongeveer twee derde in Oost-Vlaanderen en een derde in Vlaams-Brabant) en 675 km² in Wallonië (Henegouwen).

Geschiedenis

Archeologische vondsten tonen dat oude volken verbleven langs de Dender en zijbekken. Vuursteenartefacten uit het steentijdperk (Mesolithicum) gevonden in Aalst (Siesegemkouter), grafheuvels uit het Neolithicum gevonden in Ninove (site Doorn Noord), resten van Romeinse nederzettingen gevonden in Ninove (site Doorn Noord), Dendermonde (site Oud Klooster) en Geraardsbergen (nabij Schendelbeke) zijn maar enkele bewijzen van hun aanwezigheid.

Oorspronkelijk had de Dender een erg kronkelend verloop en in de zomer was het waterpeil zo laag dat men met opgestroopte broekspijpen de overkant kon bereiken. In de winter zette de rivier de omliggende weiden onder water. De opeenvolgende kanalisaties en de bouw van sluisen en stuwen vergemakkelijkten scheepvaart, waardoor de Denderstreek economische bloei kende. Tussen de 12de en de 15de eeuw ontwikkelde, mede dankzij het transport over de Dender, de internationale handel in Brabant en bloeide de landbouw en het ambachtswezen in Henegouwen. De kracht van het Denderwater werd gretig ingezet in de werking van talrijke molens. Zo beschrijft de Heemkundige vereniging in haar tijdschrift 'Het Land van Aalst' (1959) hoe op het einde van de 16de eeuw de nijverheid verschillende molens, waaronder watermolens, verpachtte voor de productie van graan, olie, papier, wol, ...

Vanaf de 19de eeuw ontstonden nieuwe industrietakken in de hele Denderstreek: de luciferfabrieken in Ninove en Geraardsbergen, textiel- en voedingsindustrieën, waaronder brouwerijen. De kringloopwinkel op de Tragelsite in Aalst draagt de naam 'brouwerij Zeeberg' op zijn poort. Deze prachtige smeedijzeren poort in art deco stijl was ooit onderdeel van de bekende Zeeberg brouwerij (1861 – 1975) nabij de Zeebergbrug.

Ondertussen zijn veel van deze industrieën in de Denderstreek verdwenen, waardoor ook het vrachtvervoer per schip sterk terugliep. Enkel tussen Aalst en Dendermonde bleef het vrachtvervoer per schip van belang.

Bron: Ferrariskaart 1771-1778 (<https://www.kbr.be/nl/projecten/kaart-van-ferraris/>)

Het verleden zichtbaar in Aalst aan de Sint Annabrug

FFR industrieterrein. De afkorting FFR staat voor 'Filature et Filteries Réunies', een fusie van drie Aalsterse textielbedrijven uit de 19de eeuw: de katoenspinnerij JB Jolie en de twijnderijen Druwé-Hendrickx en Borreman-Van Melckebeke. In een twijnderij werd gesponnen draad ineengedraaid tot garen of touw. Het gebouw is te herkennen aan de hoge toren en het zaagtanddak. Nu is er een KMO-zone gevestigd met een kunstgalerij.

Scheepvaart op de Dender

Om de Dender bevaarbaar te maken, werd ze doorheen de geschiedenis gekanaliseerd. Voor de kanalisatie was de rivier ongeveer 80 km lang, nu nog slechts 65 km. Tussen Aalst en Dendermonde kunnen momenteel schepen varen met een vracht tot 600 ton, maar in de toekomst wil de waterwegbeheerder dit deel van de Dender toegankelijk maken voor schepen tot 1350 ton. Deze wijziging impliceert enkele ingrijpende aanpassingen van de rivier. Zo zou de Dender tussen Aalst en Dendermonde moeten verdiept worden, de oevers aangepast, de zwaaiком in Hofstade verbreed en de sluis van Denderbelle vergroot worden. Ook de huidige stuw zou moeten vervangen worden door een nieuwe, ontdebeldde stuw. Een stuw ontdebelden betekent dat één stuw vervangen wordt door twee stuwen om de waterafvoer steeds te garanderen, ook bij defect van één van de twee. Door deze opwaardering van de Dender hoopt men dat meer bedrijven zich langs de Dender vestigen en stevast kiezen voor milieuvriendelijker transport over water.

Stroomopwaarts van Aalst laat de dimensie van de sluisen schepen tot 300 ton toe. De Dender wordt hier enkel nog voor pleziervaart en recreatie gebruikt. Door de voortschrijdende aanslibbing is de Dender daar nog nauwelijks bevaarbaar voor schepen met een diepgang van meer dan 1,40 m.

Sluizen en stuwen

Tussen het beginpunt in Ath en de monding in Dendermonde zijn er op de Dender 13 sluisen en stuwen, waarvan 8 op Vlaams grondgebied. De sluisen en stuwen in Vlaanderen van Geraardsbergen tot en met Aalst dateren van 1865. Ze worden handmatig bediend door de sluiswachters. Een sluis zorgt ervoor dat een schip een hoogteverschil kan overbruggen. Naast elke sluis is een stuw waarmee de waterhoeveelheid in het stroomopwaartse pand kan geregeld worden. Zo is er steeds voldoende water voor de scheepvaart en kan het water op gecontroleerde wijze afstromen naar het lager gelegen pand.

Vrachtvervoer tot 600 ton tussen Aalst en Dendermonde

Sluis van Denderbelle moet worden vernieuwd voor de opwaardering van de Dender naar 1350 ton

Mechanisme voor de handmatige bediening van de stuw in Geraardsbergen

De tijsluis en stuw in Dendermonde

Stuw en sluis van Aalst

Waterbeheersing

Regenrivier

De Westelijke en Oostelijke Dender, de twee zijrivieren van de Dender die in Ath samenvloeien en de Dender vormen, hebben elk een brongebied. Deze bronnen zorgen maar voor 4 tot 13 % van het Denderwater. De Dender wordt hoofdzakelijk gevoed door regenwater: ze is een typische 'regenrivier' met grote debietschommelingen.

In droge perioden komt er weinig water in de Dender. Met een debiet van 0.4 m³/s staat het water nagenoeg stil. Dan kan je de Dender vergelijken met een aaneenschakeling van meertjes die van elkaar gescheiden worden door 13 sluisen en stuwen. Dankzij deze constructies kan het waterpeil voldoende hoog gehouden worden, zodat scheepvaart mogelijk blijft. In droge perioden heeft het lage debiet invloed op de waterkwaliteit van de rivier. De vervuiling die dan in de rivier terecht komt, wordt te weinig verdund en stroomt maar zeer langzaam weg.

Bij overvloedige neerslag kan het debiet oplopen tot 100 m³/s en wordt de Dender een snelstromende rivier. In november 2010 werd een uitzonderlijk debiet van 121 m³/s geregistreerd, waardoor de Dendersteden stroomopwaarts Aalst ernstige waterellende kenden.

Waterellende in de Dendervallei - Aangepast waterbeheer is hoogdringend!

De Dender stroomt door of langs de centra van de Dendersteden. De laaggelegen gebieden in de Dendervallei waren vroeger veel minder bebouwd dan nu. 's Winters trad de rivier buiten haar oevers en stroomde het water over weilanden die deel uitmaakten van haar winterbedding buiten de stad. Eens het water terugtrok, bleef een vruchtbare sliblaag achter waar landbouwers dankbaar gebruik van maakten.

Door de vrij centrale ligging van de Dendersteden tussen de grotere agglomeraties Gent en Brussel vormen ze een goedkopere uitvalsbasis naar de grootsteden en ondervinden ze een grote ontwikkelingsdruk. Uitbreidende verstedelijking en de daarmee gepaard gaande verharding van oppervlakken, bebouwing in de winterbeddingen, rechte trekking en inbuizen van waterloopjes, ... doen pieken in waterafvoeren op de Dender stijgen en werken wateroverlast in de hand. Toenemende verstedelijking in relatie tot het omringende 'waterlandschap' vormen een heel fragiel evenwicht dat bovendien in een tijd van klimaatverandering stevig op de proef wordt gesteld.

De extreme wateroverlast van november 2010 bracht, nadat omwonenden en milieuorganisaties de alarmbel luidden, eindelijk beweging in de hoogdringende nood aan een aangepast waterbeheer voor het Denderbekken. ... Maar dat beheer blijkt zeer versnipperd over de gewesten en binnen de gewesten.

17 juni 2011 - Interregionaal terreinbezoek 'Overstromingen in het Denderbekken op zoek naar oorzaken en oplossingen'

Milieuorganisaties creëerden de eerste ontmoetings- en overlegplatforms waar getroffen burgers, bestuurders van de Dendergemeenten en –steden, natuurbeheerders, de Vlaamse en Waalse waterbeheerders bevoegd voor de (on)bevaarbare waterlopen, samen kwamen rond de tafel en op het terrein. Ook de aandacht van de pers werd getrokken. Dankzij dergelijke platforms werd de aanzet gegeven naar meer overleg tussen de wateractoren van de twee gewesten.

Slim omgaan met water

Klimaatverandering betekent onder andere het voorkomen van extremen in temperatuur en waterhoeveelheid. We moeten dus leren omgaan met teveel water, maar ook met langere perioden van watertekort.

Water ‘vasthouden – bergen – afvoeren’

Het principe ‘vasthouden - bergen - afvoeren’ moet ervoor zorgen dat wateroverlast niet wordt verplaatst naar stroomafwaarts gelegen gebieden. In de eerste plaats pakt dit concept het probleem van wateroverlast bij de bron aan, in de tweede plaats voorkomt het verdroging van de bodem.

Vasthouden

In een eerste fase komt het er op aan de neerslag zoveel en zo lang mogelijk vast te houden waar het valt. Bij de strategie van ‘vasthouden’ is het zeer belangrijk dat het water voldoende kans krijgt om in de bodem te sijpelen. Wanneer water in de bodem infiltreert, vult het de grondwatertafel aan of stroomt het ondergronds naar de waterlopen, maar veel trager dan wanneer het van het landoppervlak afloopt. In beide gevallen neemt de kans op overstroming af. Iedere burger kan hieraan bijdragen o.a. door te kiezen voor waterdoorlatende verhardingen, compacter bouwen, aanleggen van groendaken, ...

Bergen

De ruimte voor water die er nog rest, dient absoluut gevrijwaard te worden om maximaal in te zetten als overstroombaar gebied. In een aantal gevallen zal ruimte moeten worden teruggegeven aan het water of zal bijkomende ruimte nodig zijn voor de opvang van piekafvoeren. Langs verschillende beken in het Denderbekken richtten de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en de Provincie Oost-Vlaanderen wachtbekkens of bufferbekkens in waar het water tijdelijk kan opgevangen worden, om het later geleidelijk af te voeren.

Ter hoogte van Dendermonde mondt de Dender uit in de tijgevoelige Zeeschelde. Bij een hoge waterstand op de Zeeschelde ter hoogte van Dendermonde kan de Dender geen water afvoeren in de Zeeschelde. Het Denderbellebroek is een overstromingsgebied waar bij extreem hoge afvoer van Denderwater in combinatie met een hoge waterstand in de Zeeschelde extra water tijdelijk kan gebufferd worden. Wanneer het waterpeil van de Zeeschelde opnieuw voldoende gedaald is, kan het water uit het Denderbellebroek terug naar de Dender stromen en vervolgens via de stuw van Dendermonde naar de Zeeschelde.

Water gecontroleerd afvoeren

Eens in de waterloop wordt het water (te) snel afgevoerd. Veel beken en rivieren werden immers rechtgetrokken en gebetonneerd tot afvoerkanalen. Het is belangrijk om het water in de beken en rivieren trager en gecontroleerd naar beneden te laten stromen.

Meanders remmen de stroming van het water af en vergroten het volume water dat de rivier kan bergen. In de laatste decennia werden de meanders opgeofferd ten voordele van de snelle waterafvoer, de scheepvaart of de verstedelijking. De natuurlijke meanders van de rivieren herstellen geeft ruimte voor water. Dit gebeurde bijvoorbeeld op het stroomopwaartse deel van de Marke in Geraardsbergen, een zijrivier van de Dender. De voordelen zijn veelvoudig: de rivier wordt langer, de erosie neemt af door de lagere stroomsnelheid, plotse piekafvoer wordt geremd, kunstmatige opstuwing is niet altijd meer nodig waardoor vissen zich ongehinderd over de hele rivier kunnen verplaatsen, de rijkdom aan leefgebieden aan en in de waterlopen verhoogt en dus ook de biodiversiteit.

Hevige neerslag op komst. De waterwegbeheerder verlaagt het waterpeil in de rivier voor extra opvangcapaciteit.

Wanneer het water in deze laatste stap terecht komt in de gekanaliseerde Dender is het belangrijk dat ook de stuwen operationeel en efficiënt de watermassa gecontroleerd kunnen leiden richting Zeeschelde. Alle stuwen in het stroomopwaartse Waalse gewest zijn vernieuwd, maar de vernieuwing van de stuwen in het stroomafwaartse Vlaamse gewest laat op zich wachten.

Een strategisch plan voor de Dendervallei

De Dender in Wallonië ziet er anders uit dan in Vlaanderen. In het Vlaamse gewest ziet de Dender stroomafwaarts van Aalst er anders uit dan stroomopwaarts van de stad.

De laatste jaren werd min of meer duidelijk welke strategische langetermijn-keuzes worden beoogd voor de benedenloop tussen Aalst en Dendermonde. Hier wordt ingezet op scheepvaart.

Via vernieuwing van de sluis van Denderbelle en aanpassingen aan de waterloop zal de Dender toegankelijk gemaakt worden voor schepen tot 1350 ton, waar dit nu beperkt is tot 600 ton. In deze zone wint het goederenvervoer per schip aan belang.

In 2017 startten De Vlaamse Waterweg nv, het Departement Omgeving en de Provincie Oost-Vlaanderen het project 'Ruimte voor Water – samen werken aan een Dender in balans'. Het doel was om via een participatief proces met alle actoren in de Dendervallei te zoeken naar oplossingen voor de overstromingsproblematiek én droogte, die meteen ook troeven bieden voor de vallei. Uitdagingen en probleemzones langs de Dender werden geïnventariseerd en mogelijke oplossingen werden verkend. In mei 2024 (7 jaar later) werd het 'Strategisch Plan Ruimte voor Water Dendervallei' goedgekeurd door de Vlaamse overheid.

De website <https://ruimtevoorwater.be/> beschrijft onder meer het plan, de projecten en acties. De timing van effectieve realisaties is veel minder duidelijk. Op de website staat vermeld (citaat): "De timing om de verschillende projecten te kunnen opstarten, hangt van heel wat zaken af. Zoals bijvoorbeeld het type actie, het bestuurlijk draagvlak, de duur van planprocessen en de beschikbaarheid van de nodige budgetten." Met de goedkeuring van het 'strategisch plan Dender' werd een nieuw toekomstbeeld gecreëerd voor de Dender. Maar het is duidelijk dat de realisatie van dit plan nog heel wat tijd en middelen zal vergen. Klimaatverandering maakt nochtans de nood aan maatregelen hoog urgent.

Natte natuur – Blauw en groene as door het landschap

De zones tussen de Dendersteden hebben een uitgesproken groen karakter. Meersen, natte bosgebieden, afgewisseld met waterrijke open graslanden waar steeds meer watervogels vertoeven, vormen samen een blauw-groene corridor of 'dooradering' door het landschap.

Meersen zijn laaggelegen, vochtige graslanden langs een rivier. Het zijn natuurlijke overstromingsgebieden die tijdens de winter onder water komen te staan. Het zijn de natuurlijke 'sponzen' vol water gedurende perioden van droogte. Door kanalisatie, door verharding en ophoging gingen heel wat meersen langs de Dender verloren. Met het verdwijnen van meersen ging ook een deel van de natuurlijke bescherming tegen wateroverlast en droogte verloren. Het strategisch plan voor de Dendervallei voorziet de bescherming van deze groene zones voor meer ruimte voor water en een veerkrachtige omgeving, bestand tegen klimaatextremen.

Natte graslanden langs de Dender

Plasbermen bevatten een natuurlijke oever, afgeschermd door breukstenen. De breukstenen breken de golfslag van de schepen. Via open zones kunnen vissen achter de breukstenen bescherming vinden tussen de planten op de achterliggende natuurlijke oever.

De natte natuurgebieden langs de rivier vormen een belangrijk habitat voor zeldzame watergebonden fauna en flora. Ook ooievaars en bevers vinden er een plek. Natuurpunt plaatst hoge nestpalen in de Dendermeersen om ooievaars meer kansen te bieden. Het project kent succes. Jaarlijks kunnen natuurliefhebbers het ringen van de ooievaarsjongen beleven en vieren.

De typische potloodpuntig afgeknaagde stammen en dammetjes wijzen op de aanwezigheid van de bever in de Beneden-Dendervallei. Het grootste knaagdier van Europa, de bever, is na 150 jaar afwezigheid terug op onze grotere rivieren waaronder de Dender. Men verwacht dat de bever verder stroomopwaarts de Dender zal kunnen trekken eens de stuwen met bovengrondse vispassages in orde zullen zijn.

De Dender tussen Aalst en Dendermonde. Hier voelt de bever zich thuis.

Het noorden van de Dendervallei overlapt met het Nationaal Park Scheldevallei. Sinds oktober 2023 heeft ons land er een Nationaal Park bij. Sindsdien wordt de Scheldevallei met haar uniek zoetwater estuarium één groot aaneengesloten beschermd gebied. De visie over de verdere ontwikkeling van het gebied staat beschreven in een masterplan voor de komende 24 jaar. Niet iedereen is blij met deze erkenning en landbouwers vrezen voor het voortbestaan van hun bedrijf. Ook zij zijn kenners van ‘omgevingsbeheer’ en kunnen betrokken worden in het beheer van het gebied.

Vertoeven aan het water

Symbool Dendervallei op het jaagpad

Recreatie

Het is aangenaam vertoeven langs de Dender. Dankzij het ononderbroken jaagpad van bron tot monding kunnen wandelaars en fietsers genieten van de rivier, van de weelderige natuur langs de rivier en van cultuur, evenementen en animatie in de Dendersteden. De Dender vormt de blauwgroene verbindingssas tussen de Dendersteden met hun rijk historisch erfgoed en hun specialiteiten zoals de mattentaarten van Geraardsbergen, de Ninoofse Witkap, de Aalsterse vlaai, het Dendermondse ‘kopvlees’,... Merkwaardig toch hoe het cultureel-historisch erfgoed van de Dendersteden bovendien gelijkenissen vertoont, denken we aan ‘t Ros beiaard in Dendermonde en Le Cheval Bayard in Ath.

Hengelaars wagen zich bij laag water op het slik aan de monding van de Dender in de Zeeschelde

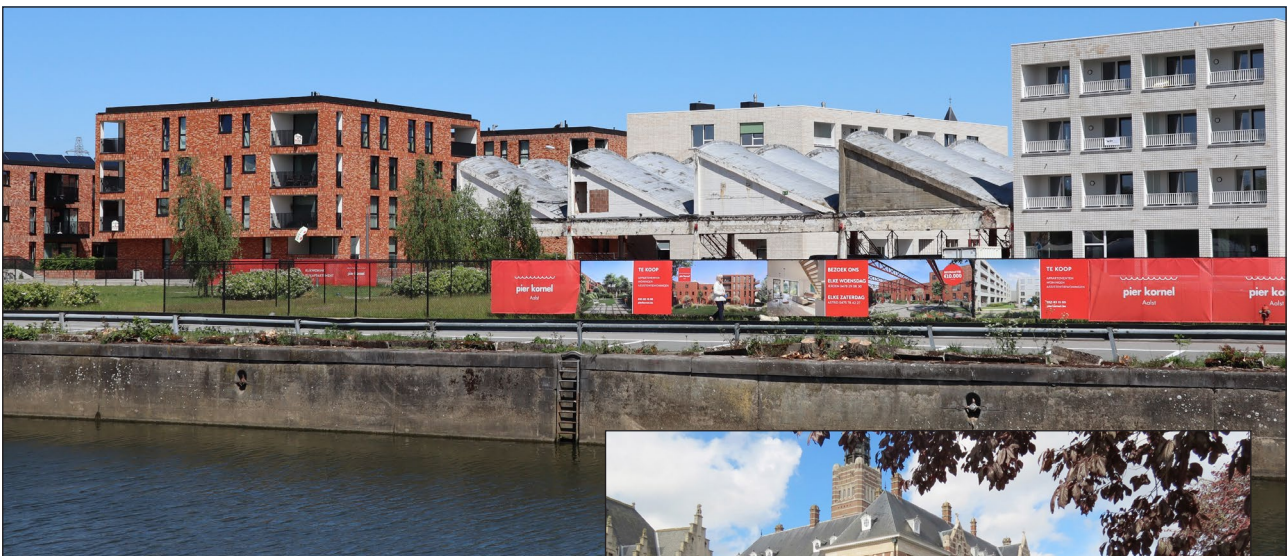
Nu de waterkwaliteit opmerkelijk verbeterd is, vindt in de zomer ook recreatie op het water plaats. Grote en kleine jachten meren her en der aan in de jachthaventjes. Vooral stroomopwaarts van Aalst, waar de rivier versmalt met veel scherpe bochten en vaak weinig diepgang, is recreatief varen ideaal. The Outsider is gevestigd in de gerenoveerde site Schotte langs de Dender in Aalst en neemt de rivier op in haar events. Kajakken, kanoën, riverbiken, suppen of elektrisch varen met de fluistersloep op de Dender tussen Lessines en Aalst is allemaal mogelijk.

Water in de stad

Toen de rivieren nog sterk vervuild en een bron van epidemieën waren, besloten heel wat steden de stinkende binnenwateren in hun binnenstad te overwelfen of om te leiden. De Dender echter was steeds prominent aanwezig in de steden die ze doorkruist, waardoor de vervuiling en de lozingen direct waarneembaar waren voor de bevolking. Enkel in Dendermonde werd de Dender omwille van overstromingsgevaar en milieuhinder rond 1977 uit het stadscentrum geleid.

Met de verbeterde waterkwaliteit en het verdwijnen van milieuhinder van een vervuilde Dender werd een inhaalbeweging ingezet waarbij eerder achtergestelde stadszones langs het water een metamorfose ondergingen en ondergaan. Nu wordt de aanwezigheid van water in elk van de Dendersteden beschouwd als een grote troef voor een verhoogde stedelijke attractiviteit.

Water is een troef voor de stad, waarbij de beleving van de burger centraal staat. Maar de maatschappelijke rol van water in de stad is vandaag veel prominenter dan alleen het belevingselement. Het houdt stedelijk gebied leefbaar door er, samen met het groen in de stad, het hitte-effect ten gevolge van de klimaatverandering te temperen. Wonen langs het water is (opnieuw) aantrekkelijk en projectontwikkelaars en gemeentebesturen spelen daar gretig op in.

Wonen langs het water

De stationsomgeving in Aalst, met het Werfplein aan de Dender, is een aangenaam en dynamisch trefpunt in de bruisende stad. Ten zuiden van de stad Aalst zijn de oude industriële gebouwen (voormalig terrein Schotte) getransformeerd tot een multifunctioneel sportcomplex, nieuwe woonsten worden ontwikkeld met zicht op

De Oude Dender in Dendermonde

de rivier en het stadspark wordt uitgebreid langs het water. De waterwegbeheerder startte in 2015 met de constructie van een nieuwe sluis en stuw en de aanleg van een fietsers- en voetgangersbrug die beide oevers verbindt. De werken zijn nog steeds aan de gang, maar gaandeweg krijgt dit waterbouwkundig kunstwerk haar vorm. In de toekomst zal van het natuurgebied Gerstjens, met haar kasteelpark en speelbos, over de Dender naar het natuurgebied Osbroek kunnen gefietst en gewandeld worden. Ten noorden van Aalst, op linkeroever, loopt het Project Tragel waar wonen, winkelen en werken geïntegreerd worden.

Ook Dendermonde zette in op de heropwaardering van het traject langs de Oude Dender in de binnenstad. De Dender vormt er een blauwe ader met groene oevers en wandelpaden. De stad Dendermonde wil gedurende de komende vier jaar vorm geven aan het ruimtelijke actieplan 'Vier Denders'. Met dit plan wil de stad de waterrijke natuur rond het Denderkanaal, de oorspronkelijke Dender, de Dender in de binnenstad en de oude Dendermeander ontsluiten en toegankelijk maken voor inwoners en toeristen. Wandel- en fietswegen zullen de groene long verbinden met de stad.

Industrie

Het aantal bedrijven dat gebruik maakt van de Dender voor transport of proceswater is beperkt. Ze situeren zich bovendien enkel stroomafwaarts van Aalst. Een belangrijke gebruiker van de Dender is ongetwijfeld het zetmeelproducerend en -verwerkend bedrijf Tereos Syral, het vroegere Amylum, in Aalst. Aan de Denderzijde van dit bedrijf bevinden zich meerdere leidingen waarlangs Denderwater wordt opgepompt of geloosd. Het bedrijf gebruikt het water voor koeling. Dichtbij het Werfplein kan je vaak een schip zien liggen dat het graan naar de fabriek brengt. Aangezien dit bedrijf zich vlak naast bewoning bevindt, dient het verschillende maatregelen te nemen om de hinder van hun activiteit zo goed mogelijk te reduceren voor de stadsbewoners. Maatregelen tegen geluidshinder en geurhinder, luchtzuiveringsinstallaties, afvalwaterzuivering helpen de omgeving te vrijwaren. Biogas dat vrijkomt tijdens de afvalwaterzuivering wordt ingezet in de warmtekrachtkoppelinginstallatie voor stoom- en energieproductie. In de toekomst wil het bedrijf restwarmte leiden naar een warmtenet voor de gebouwen van Zuidkaai Aalst. Het bedrijf bereidt zich voor op een toekomst met perioden van waterschaarste en wil het gezuiverd afvalwater verder 'opzuiveren' tot drinkwaterkwaliteit.

Brandstofbedrijf Gabriëls in Hofstade-Aalst voert brandstoffen aan per schip. De betonproducerende bedrijven zoals DB Beton of bouwmaterialenbedrijf De Rijcke gebruiken de Dender voor aanvoer van grondstoffen, zoals zand en steenslag. Het verpakkingsbedrijf VPK in Dendermonde gebruikt Denderwater enkel als proceswater. Hier wordt papier gerecycleerd tot karton en verpakkingsmaterialen. Na zuivering op de bedrijfssite loost het bedrijf het afvalwater in de rivier. Hoewel de bevaarbare Dender vlak naast het bedrijf loopt, verkiezen ze nog steeds wegtransport boven scheepvaart.

Het administratief gebouw van het internationaal bedrijf Jan De Nul is gelegen in Aalst op linkeroever. Al meer dan 80 jaar verzorgt het bedrijf verschillende internationale maritieme bagger- en landwinningsprojecten: aanleg en onderhoud van havens, aanleg en verdieping van kanalen, windmolenparken, grote gebouwen, strandopspuiting en beschermen van stranden, baggeren in volle zee,...

Bouwbedrijven langs de Dender

Ingenieurs van Jan De Nul gebruiken de Dender om hun meetinstrumenten te testen en klaar te maken voor het werkveld. Deze varende robot registreert bodemprofielen met behulp van sonar.

Kade voor het kantoorgebouw Jan De Nul in Aalst

Waterkwaliteit van vies water...

Vanaf 1960 was het bijzonder slecht gesteld met onze waterlopen door het ongezuiverd lozen van riool- en afvalwater. In de Dender was geen leven meer mogelijk, buiten bacterieel leven of organismen die in een zuurstofloze omgeving kunnen overleven. De Dender was een zwarte, stinkende rivier, in Geraardsbergen af en toe bedekt met schuim. Wie met de fiets over de bruggen van de Dender reed, moest zijn neus dicht knijpen. Het sterk vervuilde Denderwater beïnvloedde bovendien ook de waterkwaliteit van de Zeeschelde ter hoogte van Dendermonde.

... naar viswater

Dankzij de bouw van rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) vanaf einde 20ste eeuw en vooral begin 21ste eeuw, beheerd door Aquafin, en de strenge normering en controles voor lozingen door bedrijven, verbeterde de waterkwaliteit van de Dender en leven er opnieuw vissen. In 2021 vond het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) 23 vissoorten in de Dender. Het ecosysteem in de Dender evolueert op een evenwichtige manier. In de netten worden echter ook exoten aangetroffen zoals blauwband en zonnebaars, enkele Chinese wolhandkrabben en een Amerikaanse rivierkreeft. Dankzij de verbeterde toestand op de Dender kreeg ook de Zeeschelde opnieuw zuurstof.

Toekomst

Goed nieuws dus, maar we mogen niet blijven stilstaan. De waterkwaliteit verbeterde, maar is nog steeds 'ontoereikend' door te veel stikstof- en fosforverbindingen. De verscheidenheid aan vissoorten nam toe, maar is nog altijd te beperkt voor een rivier zoals de Dender. De gebetonde oevers vormen geen voordelig biotoop voor vissen, de stuwen en sluizen vormen barrières voor vismigratie en er is nog altijd vissterfte in droge zomerperiodes.

Met de vernieuwing van de stuwen op de Dender zal iedere constructie voorzien worden van een vistrap zodat de vissen kunnen migreren en ook nieuwe soorten de Dender kunnen bereiken.

De Dendervallei is erosiegevoelig. Gedurende regenperiodes verandert de rivier in een bruine, troebele watermassa rijk aan nutriënten.

Monding van de Molenbeek in het troebele water van de Dender stroomafwaarts van de sluis van Denderbelle

Emissie van gezuiverd afvalwater van VPK Oudegem in de Dender

Ook de afvalwaterzuivering kan nog verbeterd worden. De afvoer van hemelwater via het rioleringsstelsel bemoeilijkt de afvalwaterzuivering omdat het aanvoerdebiet tijdens regenperiodes te groot wordt voor de RWZI en riolen op dergelijke momenten ongezuiverd afvalwater rechtstreeks overstorten naar de rivieren. De aanleg van gescheiden riolering met een aparte afvoer voor hemelwater die niet naar de RWZI gaat, maar ook het bevorderen van infiltratie van hemelwater in de bodem bieden oplossingen voor een betere afvalwaterzuivering.